

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXXVII. Regulæ secundum quas in fine societatis facienda est
divisio, dum unus socieorum operam, alter pecuniam contulit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

num, scilicet medietatem pretii pecorum. Ex quo igitur rusticus recipiens, seu conducens pecora, substat majori periculo, debet etiam plus participare de lucro.

922 In societate itaque animalium, damnum procedens ex natura, pertinet ad tradentem; procedens ex culpa negligentia, vel dolo recipientis, pertinet ad recipientem; procedens ex fortuna, spectat ad utrumque, quantum est ex ipso contractu. Secus est, si aliter pactum fuerit inter partes. . . . si pacta iusta sunt, ut non gravetur magis una pars, quam altera.

923 Ibidem §. 41. S. Antoninus quosdam alios casus resolvit circa animalia, ad arandum apta, & 1°. quidem licitum esse contractum, quo Cajus Titio boves duos locat, hoc pacto, ut duo tritici festeria quolibet mense persolvat, retento penes se istorum animalium periculo. Quia contractus iste locationis est & iustus, dummodo lucrum respondeat utilitati, quæ ex bobus provenit recipienti: si enim nullam ex iis utilitatem perciperet, nihil dare deberet locanti; & si minus inde lucrum (deductis frumenti festeriis) perciperet, minus solvere deberet. Alias æqualitas & iustitia violaretur.

924 2°. legitimum esse contractum, quo Cajus Titio locat duos boves æstimatos, cum onere, ut anno integro cum bobus illis, colat sibi duodecim pericas terræ: evoluto autem anno boves vendantur; & tunc Cajus totum capitale suum prius recipiat, ex inde Titius medietatem habeat ejus quod reliquum fuerit. Sed in hoc casu servandas esse duas condiciones. 1^a. est, quod Cajus teneat sibi periculum istorum animalium. Altera, ut iustam Titio (ad arbitrium prudentis & probi viri) promittat mercedem laboris in terra sua colenda, deductâ lucri quod percipit medietate. Si autem nullum lucrum ex bobus proveniret, Cajus ex sorte sua refarcire deberet impensas factas à Titio. Aliquâ verò conditionum istarum deficiente, contractum illicitum esse dicit, & usurarium.

925 3°. iniquum esse contractum, quo Cajus vaccam unam, decem libris æstimatam, Titio tradit eâ pactione, ut Titius eam, omnemque fructum & foetum ipsius diligenter servet, sumptibus suis, nec fructum & foetum alienet absque Caji assensu, atque insuper teneatur Cajo certam de fructibus & foetibus prioribus quantitatem consignare, donec vaccæ pretium integrum receperit, ex inde etiam dimidium fructuum foetuumque ipsi dare; sic tamen ut si vacca, vel foetus ejus, culpâ Titii, aut ejus bubulci perierit, Titius integrè restituere teneatur; si verò divino judicio, vel fortuito casu, damnum totum in Cajum redundet. Ratio injustitiæ hujus contractus est, quia multò potior est conditio Caji, quam Titii; eò quod contingere possit, quod, postquam Cajus sortem suam receperit, vacca cum omni foetu fructuque pereat; sicque Titius damnum patia-

tur impensarum omnium, & laborum, in vacca pascenda & custodienda factarum.

4°. iustum esse contractum, quo Cajus Titio locat duos boves, æstimatos viginti florenis, eâ conditione, ut ubi consuetum est dare pro duobus bobus duodecim sextarios frumenti, det ipse Cajo tantum octo, ita tamen ut Titius in se suscipiat periculum tertiæ partis animalium. Quia supponitur quod quatuor sextarii residui iustum sint pretium ascurationis istius tertiæ partis. Alioquin non servaretur æqualitas.

5°. licitum esse contractum, quo boves rustico ad arandum traduntur eâ conditione, ut pro eis viginti sextarii frumenti quovis anno tradenti solvantur. Quia boum opera locatur, & periculum deteriorationis locator in se suscipit; boves enim arando deteriores fiunt. Addit, iniquum & usurarium fore contractum, si locator vellet animalia recuperare pretio quo fuerunt æstimata, cum illa tradidit, nec deteriorationis periculum, seu damnum sentire. Qui enim iustum locationis pretium recipit, debet & damnum, seu deteriorationem sentire. Et res in societatem traditæ, domino suo deteriorantur & perent. Debet insuper pensio quotannis solvenda deduci ex lucro conductoris (inquit S. Antoninus) ita ut ipsi ultra valorem præfatorum viginti sextariorum maneat aliquid lucri. Quia contractus societatis postulat, ut partes sint æquales, habito respectu ad quotam in societate positam: cum sit quoddam jus fraternitatis. Quænam verò æqualitas foret, quænam fraternitas, si recipientis animalia, nihil ex illis lucraretur, & nihilominus viginti sextarios frumenti de suo solvere deberet, nihilque lucri, deducto valore viginti illorum sextariorum, ipsi remaneret. Resultaret potius ex tali contractu mutuum, quam fraternitas.

Recensitis injustitiis, quæ committuntur ab iis qui animalia rustico tradunt in societatem, illud etiam advertere debent Confessarii, rusticos, qui pecora alenda curandaque ad tempus suscipiunt, injustitiam quoque ex parte sua committere, si ea minore studio & diligentia curent, quam propria; si pinguiora sibi subtrahant, & alia macilentiora, viliorisque pretii substituunt; si pecora sibi tradita à lupis devorata falso affirmant, ut ea in suam utilitatem convertant, vel animalium à lupis occisorum pelles abcondant, sibi que retineant, &c.

CAPUT LXXXVII.

Regula secundum quas in fine societatis facienda est divisio, dum unus sociorum operam, alter pecuniam contulit.

Nonnullorum opinio est, inter ejusmodi socios, in fine societatis, non solum faciendam esse divisionem lucri, verum etiam pecuniæ capitalis, ab uno sociorum in societatem

tatem collata, juxta æstimationem operæ ab altero exhibitæ, ita ut ex tota summa, ex lucro simul & capitali conflata, socius, qui solam operam contulit, tantum sibi extrahere debeat, quantum si loco operæ pecuniam ad operæ valorem contulisset. Ita Læsius, Amicus, Tannerus, alique Recentiores. Pro decisione sit

REGULA I.

930 **N**isi aliter conventum sit, vel in contractu societatis facta fuerit communicatio fortis, seu pecuniæ in societatem collatæ, hæc in fine societatis dividenda non est, sed integra reddenda collatori. Ita Cajetanus verbo *societas* n. 2. Sorus lib. 6. q. 6. a. 1. ad 1. Navarrus c. 17. & alii communis.

931 **1**º. quia Sixtus V. in Bolla sæpius memorata absolute declarat, quod si, finita societate, ipsum capitale extrat, ei qui illud in societatem contulerit, restituatur, nisi socio recipienti fuerit communicatum, aut aliter inter ipsos contrahentes super eo legitime conventum sit. Quæ est ipsissima regula nostra.

932 **2**º. si fors illa pereat, soli perit contententi: si igitur salva sit, soli ipsi salva est.

3º. divisio solum faciendæ est de eo quod in societate fuit communicatum (hoc enim solum postulat æqualitas hujus contractus) si ergo fors communicata non fuerit, uti supponimus, de ea faciendæ non est divisio.

933 **4**º. alias, si Titius in societatem contulisset mille florenos, Cajus verò operam pariter æstimatam mille florenis, & lucrum tandem esset quingentorum florenorum, in fine societatis Cajo debitum foret dimidium totius summæ restantis, utique 750. floreni, qui faciunt dimidium mille quingentorum florenorum. Et sic Titio non superessent nisi pariter 750. floreni. Quo profecto notabiliter violaretur æqualitas. Sic enim nullum lucrum, imò jacturam 250. florenorum Titius reportaret, Cajo jacturam nullam, imò lucrum 750. florenorum reportante.

934 **5**º. nullus apparet titulus, quo Cajus prætereunde queat partem pecuniæ capitalis, qui non illam, sed operam solam contulit. Considerare namque debet 1º. Titium, qui pecuniam illam solus contulit, duplici se periculo exposuisse, perdendi scilicet pecuniam, perdendi etiam usum negotiatorium illius pecuniæ, tanto tempore eam tali negotio in vanum applicatam detinendo. Ex hoc enim fit, quod secundum justitiæ leges ei salva ex toto esse debeat, cui ex toto periret. 2º. considerare debet, quod ipse, qui solam operam contulit, uni tantum se exposuerit periculo, perdendi scilicet operam suam actualem in illa negotiatione, non verò perdendi operam radicalem, seu facultatem ad similem operam. 3º. considerare debet, quod opera sua actualis non tam pereat ex vi societatis, quam ex naturæ suæ

Tom. II.

necessitate, eo quod ex se sit fluxæ naturæ, in motu successivo consentientis. Si enim foret res permanens, sicut facultas ad illam, ipsi maneret, sicut facultas illa manet.

REGULA II.

Solius lucræ, in fine societatis, faciendæ est divisio, dum societas absque lucro non fuit. Sequitur ex priore regula. Sed ad majorem evidentiam, notandum cum Cajetano loco citato, triplicem esse posse societatis eventum. Vel enim 1º. lucrum in fine societatis invenitur; vel 2º. sine lucro solum capitale, mille florenorum v. g.; vel 3º. damnum seu jactura istius capitalis, in toto, vel in parte. Si damnum, seu jactura capitalis, quodcumque fuerit istud damnum, solus collator istius capitalis illud sentiet. Si capitale, absque lucro, salvum sit, æquum est ut ei soli salvum sit, cui soli perierit, si perierit. Si denique lucrum, v. g. quingentorum florenorum, in fine societatis invenitur, ante omnia capitale integrum collatori restituendum est; deinde quingenti floreni restantes inter socios dividendi æqualiter, vel inæqualiter, pro rata æstimationis operæ, prout scilicet opera æqualis, vel inæqualis fuerit æstimationis cum pecunia capitali collata. Sic enim unicuique reddetur quod suum est; sic justitia salvabitur, dum ei capitale salvum erit, cui periret, sic denique servabitur æqualitas, dum pro rata dividetur, quod in commune collatum est; & uni pecuniæ, alteri operæ fructus reddetur.

REGULA III.

Etiam in casu quo socii opera majoris æstimationis est quam pecunia, si hæc sola salva sit, nihil ex ea debetur collatori operæ, nisi aliter conventum fuerit. Quemadmodum enim collator operæ nihil omnino compensare deberet collatori pecuniæ, si hæc tota perierit, etiamsi pecunia collata majoris æstimationis fuisset quam opera; sic pecuniæ collator nihil omnino compensare debet collatori operæ, dum totus perit fructus ipsius; etiamsi opera majoris æstimationis fuisset quam pecunia.

REGULA IV.

Si in contractu societatis communicatum fuerit dominium fortis, ea in fine dividenda est, ita ut operæ collator ex tota summa, conflata ex forte & lucro, tantum accipiat, quanti æstimatur opera, æqualiter utique cum pecuniæ collatore, si operæ æstimatio sit æqualis cum æstimatione pecuniæ; inæqualiter (pro rata) si inæqualis. Hoc enim justitia æquè postulat, quam si loco operæ pecuniam contulisset; attento quod cum in casu communicati dominii, hæc utrique so-

N n n

cio periisset, si periisset, utrique etiam salva esse debeat, dum salva est.

Solvuntur objectiones.

938 **O**bjicies 1°. æqualitas postulat, ut in casu trium priorum regularum fors dividatur. Cum enim opera transeat, collator operæ eam amitteret, ubi pecuniæ collator, præter lucrum, eam salvam haberet. Nec refert quòd operæ collator lucri particeps foret: tum quia lucrum sæpè non ascendit ad valorem operæ. Tum quia contingit lucrum non esse: quo tamen casu alter socius pecuniam suam recipit.

Respondeo negando antecedens. Ad ejus probationem nego consequentiam; semper enim præ oculis habendum æqualitatem societatis solum esse servandam, in iis quæ communicata sunt in societate, in quibus æqualitas servatur juxta regulas illas. Dum enim lucrum contingit, illius particeps est. Dum non contingit, vel contingit lucrum minus æstimatione operarum, fortuna est, cui similem patitur collator pecuniæ: utpote qui etiam tunc non refert fructum applicationis pecuniæ suæ, vel refert minorem æstimatione illius. Nec prior aliter perdit operam, quàm posterior applicationem pecuniæ suæ, quæ applicatio transiens est sicut opera. Per consequens utrumque magis perit ex naturæ necessitate, quàm ex ipsa societate. Denique sicut illi, salvâ pecuniâ, salva manet facultas ad similes applicationes; sic illi salva manet facultas ad similes operas.

939 **O**bjicies 2°. saltem in casu quo opera pluri æstimatur, quàm spes fructus applicationis pecuniæ, hujus collator tenetur majorem illam æstimationem, vel pecuniæ collatæ communicatione, vel aliter compensare. Aliàs non servatur æqualitas. Ad quam servandam aliqui sic procedendum putant, ut initio societatis ex una parte spes lucri pecuniæ, attentis periculo fortis, & expensis; ex alia parte spes lucri operarum, deductis expensis, æstimentur pecunia; ex qua fiat una fors, seu capitale, cujus dominium sociis cedat ad negotiandum; & in fine societatis, unâ cum lucro dividatur proportionaliter ad id quod formaliter vel æquivalenter quisque contulerit.

Respondeo negando antecedens, quia major æstimatio operæ satis compensatur spe majoris lucri, propter majorem æstimationem istam, à collatore operæ percipiendi, Perinde ac si loco operæ pecuniam majoris æstimationis contulisset. Nec verum est operam subinde pluri æstimari, quàm spem lucri: quia æstimatio operæ fit in ordine ad fructum, quem hîc & nunc speratur probabiliter relatura; adeoque eâ proportionem crescit & decrescit, quâ crescit vel decrescit spes fructus ipsius.

CAPUT LXXXVIII.

Definitio & divisio cambii.

Cambium est permutatio pecuniæ cum pecunia, quoad quantitatem, vel speciem, vel locum diversâ, cum lucro campforis.

Dicitur 1°. *permutatio*, quia cambium dictum est à verbo cambire, quod est permutare. Unde excluduntur contractus, quibus non fit permutatio.

2°. *pecunia cum pecunia*, ut excludantur permutationes rerum à pecunia diversarum, v. g. frumenti pro vino, sicut & permutationes pecuniæ cum merce, quæ ad contractum emptionis & venditionis pertinent.

3°. *quoad quantitatem, vel speciem, vel locum diversâ*, per quod distinguitur à mutuo, quo reddi potest pecunia eadem, & in cambio reddi debet aliquo modo diversâ, saltem quoad locum. Ab eo quoque differt, quòd cambium circa pecuniam tantum, mutuum etiam circa alia versetur. Denique quòd in mutuo fors diverso tempore necessario restituatur, in cambio verò reddi possit eodem tempore.

4°. *cum lucro campforis* (qui aliter nummularius, bancarius, & colibista dicitur) quia, ut S. Thomas opusc. 73. ait, *actus campforis non debet fieri gratis, sicut actus mutui.*

Cambium aliud verum, aliud fictum. Verum, seu reale, est quod verè, id est sine fictione celebratur. Fictum, seu fictum (inde dictum, quia caret humore ad fructificandum, sive titulo ad lucrandum) est quod quis pecuniam pro pecunia permutare se fingit; reverà tamen mutuatur, sive cambii nomine mutuam palliat: quia v. g. fingit pecuniam alibi à se numerandam, quam tamen hîc reverà numerat. Unde patet, cambium istud usurarium esse.

Cambium reale dividitur in manuale, seu minutum; & locale, seu per litteras; & temporale, sive ad terminum. *Minutum* est permutatio pecuniæ pro pecunia diversæ monetæ, minoris utique monetæ pro majori eodem loco. *Locale* est permutatio pecuniæ extantis uno loco, pro pecunia extante alio loco, ut si campfor accipiat pecuniam Bruxellis pro pecunia numeranda Romæ. *Temporale* est quo præsentialiter numeratur pecunia, pro pecunia in futurum, sive ad conditum terminum numeranda, v. g. in nundinis Francofurtensibus.

CAPUT LXXXIX.

Rationes, seu tituli justificantes lucrum ex cambio reali, sive minuto, sive locali.

Primus titulus, utrique cambio communis, est ratio officii cambiendi, sive pu-